

Erken Çocukluk Dönemi Edebiyatı

Editör: Havise ÇAKMAK GÜLEÇ

Editör: Prof. Dr. Havise ÇAKMAK GÜLEÇ

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ EDEBİYATI

ISBN 978-625-7228-16-9

DOI 10.14527/9786257228169

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz. Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Kasım 2020, Ankara

Yayın-Proje: Özge Yüksek
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105 Yenimahalle/ANKARA
(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Günümüzde eğitim sistemimiz üstlendiği eğitim hedefleri bilimsel kurallara ve sağlıklı yöntemlerle gerçekleştirilmektedir. Eğitim sistemimizde temel eğitim basamağının başlangıcı olan erken çocukluk eğitiminde edebiyat ve kitapla ilgili çalışmalar, çocuğun kalıtımla getirdiği özelliklerinin, elverişli bir çevre düzenlenmesiyle, karmaşık ancak dengeli bir etkileşimle oluşturduğu çalışmaları içermektedir. Okul öncesi çocukta edebiyat ve kitap çalışmalarında edinilen bilgi veya beceriler yoluyla zihinsel faaliyetler artar. Böylelikle çalışmalarda edinilen bilgi ve beceriler, çocukta kabul görenek davranışlarında gözlenerek alışkanlık oluşur. Öğretmenin hedefine uygun bir davranışın çocukta olması gerçek anlamda “öğretimi” sağlar. Bu nedenle erken çocukluk döneminde eğitim programlarında öğretmen mesleki bilgisi ve anlayışıyla çocukları bu konularda da deneyim zenginliği kazandırabilir.

Çocuk eğitiminde, özellikle de erken çocukluk eğitiminde edebiyat ve kitabın öneminin kavranması uzun zaman almıştır. İnsan hayatında çocukluk kısa bir dönem gibi görülse de etkilenme ve şekillenme bakımından uygun bir zaman dilimidir. Kitaplar çocukların tüm gelişim alanları üzerinde kalıcı bir etki yaratabilirler. Kitaba karşı ilginin yoğun olduğu çocukluk döneminde, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eserlerle karşılaşması sağlanmalıdır. Uygun olmayan ve yavan bir kitap çocukta sıkıntı yaratabilmektedir. Oysa çocukta merak uyandıracak karakterler, olaylar, resimler, resim öğeleri bulunan kitaplar sunulduğunda, çocukta kitaba karşı bir bağlılık meydana gelecektir.

Bir kitap ancak çocuklar ondan zevk alıyorsa, iyi bir kitaptır. Yetişkinlerin gözünde klasik de olsa, eğer çocuklar tarafından beğenilmiyorsa, çocuklar için uygun bir kitap değildir. Bu durumda çocukların ilgi ve ihtiyaçlarının bilinmesi gerekmektedir.

Çocuklarla ilgili yayınların büyük bir hızla geliştiği çağımızda, çocuklara ev ve okullarda sunulacak kitapların nitelikli olması giderek önem kazanmaktadır. Özellikle okulöncesi dönemde çocuklar için kitapların içerik özellikleri yanında fiziksel özellikleri ve resim özellikleri de büyük bir önem taşımaktadır.

Çocuklarla birlikte olan tüm yetişkinlerin çocuklara kitap seçerken, kitap okurken ve onları yönlendirirken bilmeleri gereken pek çok husus bulunmaktadır. Hazırladığımız bu kitabın en önemli amaçlarından biri de, çocuklarla ilgilenen tüm yetişkinlerle bilgilerimizi paylaşmak ve çocuklarla geçirecekleri edebî deneyimlerinin daha etkili ve eğlenceli olmasına yardımcı olmaktır.

Tüm çocukların kitaplarla daha çok ve güzel zaman geçirmeleri dileğiyle...

Editör
Prof. Dr. Havise ÇAKMAK GÜLEÇ
Kasım 2020, Çanakkale

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Havise ÇAKMAK GÜLEÇ

1. Bölüm: Türkiye’de ve Dünya’da Çocuk Edebiyatının Gelişimi

Prof. Dr. Havise ÇAKMAK GÜLEÇ
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7039-2220

2. Bölüm: Kitapların Çocuğun Gelişimindeki Yeri ve Çocuklar İçin Kitap Seçimi

Dr. Öğr. Üyesi Esra ÜNLÜER
Kocaeli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4964-095X

3. Bölüm: Erken Çocukluk Döneminde Çocuk Kitaplarının Türleri

Öğr. Gör. Ceylan ÖZBEK AYAZ
Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5379-499X
Bil. Uzm. Özge ÖZKAN KILIÇ
Trakya Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4090-5536

4. Bölüm: Masal, Şiir, Şarkı, Tekerleme, Parmak Oyunu, Bilmeceler

Dr. Fatma ÖZGE ÜNSAL
Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4314-2450
Arş. Gör. Büşra ÇELİK
Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4954-7352

5. Bölüm: Hikâye ve Roman

Bil. Uzm. Elif ÇETİNKAYA ÖZSARI, MEB, Öğretmen
ORCID No: 0000-0003-4211-8229

6. Bölüm: Fen ve Doğa Olaylarını Anlatan Çocuk Kitapları

Bil. Uzm. Özge ÖZKAN KILIÇ

Trakya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4090-5536

7. Bölüm: Erken Çocukluk Dönemi Yayınlarında Bulunması Gereken Özellikler

Dr. Öğr. Üyesi Büşra ŞAHAN AKTAN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9091-5401

8. Bölüm: Okul Öncesi Dönemde Erken Okuryazarlık ve Özel Konular

Öğr. Gör. Ceylan ÖZBEK AYAZ

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5379-499X

9. Bölüm: Erken Çocukluk Döneminde Sözcüksüz Kitaplar

Doç. Dr. Burcu ÖZDEMİR BECEREN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-3680-7511

Dr. Öğr. Üyesi Atiye ADAK ÖZDEMİR

Pamukkale Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9481-8051

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE VE DÜNYA'DA ÇOCUK EDEBİYATININ GELİŞİMİ

Giriş.....	1
Türkiye'de Çocuk Edebiyatının Gelişimi.....	2
Dünya'da Çocuk Edebiyatının Gelişimi	10
Bölüm Özeti	12
Kaynakça.....	13

2. BÖLÜM

KİTAPLARIN ÇOCUĞUN GELİŞİMİNDEKİ YERİ VE ÇOCUKLAR İÇİN KİTAP SEÇİMİ

Giriş.....	15
Çocuk Edebiyatının Bilişsel Gelişime Etkileri.....	16
Çocuk Edebiyatının Dil Gelişimine Etkisi.....	21
Çocuk Edebiyatının Motor Gelişime Etkisi	26
Çocuk Edebiyatının Sosyal-Duygusal Gelişime Etkileri.....	31
Çocuk Edebiyatının Ahlak Gelişimine Etkisi	35
Bölüm Özeti	38
Kaynakça.....	39

3. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE ÇOCUK KİTAPLARININ TÜRLERİ

Giriş.....	43
Tekerleme ve Şiir Kitapları.....	44
Alfabe Kitapları.....	48
Sayı Kitapları.....	52
Kavram Kitapları	57
Yazısız Kitaplar.....	59
Resimli Çocuk Kitapları	60
Okumaya Başlama Kitabı	63
Bölüm Özeti	65
Kaynakça.....	67

4. BÖLÜM

MASAL, ŞİİR, ŞARKI, TEKERLEME, PARMAK OYUNU, BİLMECELER

Giriş.....	71
Masallar	74
Güldürücü Hikâyeler, Nükteli Fıkralar.....	76
Zincirlemeli Masallar.....	77

Masal Tekerlemesi	79
Okuma Parçası	80
Masalımsı Eserler	81
Fabl	81
Okuma Parçası	82
Destan	83
Efsane	84
Okuma Parçası	86
Şiir	87
Şarkı	88
Tekerleme	90
Parmak Oyunu	92
Bilmeceler	93
Bölüm Özeti	94
Kaynakça	95

5. BÖLÜM HİKÂYE VE ROMAN

Giriş	99
Çocuk Hikâye ve Romanlarının Konuları	99
Hikaye Anlatma Teknikleri	103
Bölüm Özeti	113
Kaynakça	114

6. BÖLÜM FEN VE DOĞA OLAYLARINI ANLATAN ÇOCUK KİTAPLARI

Giriş	119
Fen ve Doğa Olaylarını Anlatan Çocuk Kitapları	121
Bölüm Özeti	132
Örnek Verilen Kitaplar	133
Kaynakça	134

7. BÖLÜM ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ YAYIMLARINDA BULUNMASI GEREKEN ÖZELLİKLER

Giriş	137
Biçim (Dış Yapı) Özellikleri	138
Çocuk Kitaplarının Resimlendirilme Özellikleri	142
İçerik (İç Yapı) Özellikleri	145
Konu	146
Tema	147
İleti	148
Ortam (Yer ve Zaman)	148

Plan.....	148
Karakter/Kahraman	149
Üslup ve Dil	150
Bölüm Özeti	152
Kaynakça.....	153

8. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ERKEN OKURYAZARLIK VE ÖZEL KONULAR

Giriş.....	155
Erken Okuryazarlık Kavramı.....	156
Erken Okuryazarlık Gelişiminde Öğretmenin Rolü.....	178
Bölüm Özeti	180
Kaynakça.....	183

9. BÖLÜM

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE SÖZCÜKSÜZ KİTAPLAR

Giriş.....	189
Sözcüksüz Kitapların Tanımı ve Tarihi.....	190
Sözcüksüz Kitapların Yararları	190
Çocuklarla Sözcüksüz Kitapların Kullanımı.....	192
Sözcüksüz Kitap Örnekleri	193
Bölüm Özeti	205
Kaynakça.....	207
Yazarlar Hakkında	211

1. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE VE DÜNYA’DA ÇOCUK EDEBİYATININ GELİŞİMİ

Prof. Dr. Havise ÇAKMAK GÜLEÇ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-7039-2220

Giriş

“Çocuk edebiyatı” kavramını açıklayabilmek için, bu söz öbeğini meydana getiren “çocuk” ve “edebiyat” kavramlarının anlamlarına bakmak gerekir. Türkçe Sözlük’te “çocuk”, bebeklik çağı ile erginlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan; “edebiyat” ise, olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığı ile biçimlendirilmesi sanatı olarak tanımlanmaktadır. Tamlamayı oluşturan sözcüklerden de anlaşılacağı üzere, “çocuk edebiyatı” deyiimiyle, 2 – 14 yaşları arasındaki kimselerin ihtiyacını karşılayan bir edebiyat alanı anlatılmak istenmektedir.

“Çocuk edebiyatı” üzerine yapılmış tanımlardan bazıları şunlardır:

“Çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır” (Sever, 2003).

“Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır. Üç yüzyıllık bir dönem içinde oluşan yazılı gelenek edebî, estetik ve biçim yönünden oluşum halindedir.

Dünya edebiyatında 16. Yüzyıla kadar çocuklar için yazılmış bir kitaba rastlanmamaktadır. Bu yüzyıla kadar çocuklar, edebiyat gereksinimlerini halk edebiyatı ürünleriyle ya da yetişkinler için yazılmış kitaplarla gideriyorlardı. Johann Amos Comenius tarafından 1637’de yayımlanan “Orbis Picturs (Resimlerle Dünya)” adlı eser, ilk resimli çocuk kitabı olarak kabul edilebilir.

“Çocuk kitaplarının yazılması çocuk eğitimindeki arayışların sonucudur. Çocukların yapmacık hayvan hikâyeleri ve boş fantezilerle dolu kitapları okumalarının zararlı olacağını ileri sürenler, çocuklar için ayrıca kitap yazılmasına karşı çıkmışlardır. Buna karşılık, çocukların Batı’da yetişkinlerin kitaplarına yönelmesi bu alandaki yarışı başlatmıştır. Çok az sayıda basılan efsane, masal, ortaçağ hikâyeleri ve özellikle peri masalları çocukların kitaba duyarlı olduklarını göstermesi bakımından önemli bir gelişme sayılabilir. Tartışmaların başladığı bu dönemde, Batı’da kilise, çocuğa dinî yayımlar dışında kitap okutulmasına karşı çıkıyordu. Çocuklar ise, puriten (dinî) çocuk kitaplarını sıkıcı buluyor ve bu kitapları okumak istemiyordu” (Şirin, 1998).

Ülkemizde çocuk edebiyatı üzerine yazılar, düşünce ve öneriler, ilk olarak İkinci Meşrutiyet döneminde görülür. 1908’de “Şûra-yı Ümmet” gazetesinde Ali Nusret imzasıyla yayımlanan bir yazıda, çocuk edebiyatının önemine değinilmiştir. İstanbul’da 1910 yılında çıkmaya başlayan “Tedrisât-ı İptidaiye Mecmuası (İlköğretim Dergisi)”nın bir sayısında da, tanınmış eğitimcilerden Sâtı Bey, küçük okul çocuklarının kendileri için yazılmış şiir ve şarkılardan yoksun olduklarını belirterek zamanın şair ve bestecilerini göreve çağırmıştır.

Okulöncesi çağda çocuklar için yazılmış kitapçıklara şöyle bir göz atmakla, ülkemizde çocuk eğitiminin önemli bir aksaklığını saptayabiliriz. Bu resimli öykülerde usluluk, söz dinlerlik aşılanmakta; yaramazlık yapanların, anasının sözünden çıkanların başına gelen korkunç sonuçlar sergilenmektedir.

Türkiye’de Çocuk Edebiyatının Gelişimi

Türkiye’de Cumhuriyet öncesi dönemde çocuklar için özel olarak yazılmış edebiyat eserleri yok denecek kadar azdır. Bu alandaki ilk kıpırtılar Tanzimat döneminde yapılan çevirilerle başlar. Meşrutiyet’in ilânından sonra öğretmen okullarının açılmasıyla birlikte, daha çok, “çocukların şivelerini düzeltmek ve onları eğitmede işe yarayabilecek manzumeler hazırlamak” amacıyla çocuk kitapları hazırlanmaya başlanmıştır.

Edebiyatımızda çocukla ilgili ilk eserler arasında Nabi (1642-1712)’nin oğluna öğütler vermek amacıyla kaleme aldığı “Hayriyye” ve yine Divan şairlerinden Sümbülzâde Vehbi (1718-1809)’nin oğluna ahlâk ve görgü dersleri vermek için

yazdığı “Lûtfiye-i Vehbî” adlı mesneviler gösterilir. Yazıldıkları çağlardaki Türk-İslâm toplumunda geçerli davranış kurallarını ve ahlâk ilkelerini öğrenmek bakımından değer taşıyan bu eserler; dil, konu ve psikoloji bakımından çocuklara hitap etmediklerinden, çocuk edebiyatıyla ilişkilendirilmeleri doğru değildir.

Çocukların okuma becerileri ve özel ilgileri göz önünde tutularak onlar için birtakım kitaplar hazırlanması konusu, ancak Tanzimat’tan sonra ele alınmıştır. Kayserili Doktor Rüştü’nün 1859’da “Nuhbetül Etfal (Çocuklar İçin Seçki)” adıyla yayımlanan ilk Türkçe alfabe kitabı, içinde fabller ve hikâyecikler bulunması nedeniyle önemli sayılabilir.

İlk çocuk kitapları Tanzimat dönemi yazarlarından Şinasi, Recaizâde Mahmut Ekrem ve Ahmet Mithat Efendi’nin Fransızca’dan dilimize çevirdikleri kısa şiirler ve fabllerdir. Bu ilk çeviri örneklerden sonra, Şinasi, Ahmet Midhat Efendi ve Muallim Naci gibi sanatçılarımız da, dönemin çok ilerisinde oldukça sade bir yazı diliyle manzum fabller yazmışlardır. Ziya Paşa, J. J. Rousseau’nun “Emile” adlı eserini çocuklar için çevirmiştir. Recaizade Mahmut Ekrem’in “Tefekkür” adlı eserinde çocukluk anılarına ayırdığı bölüm ve Muallim Naci’nin sekiz yaşına kadarki çocukluk anılarını kapsayan “Ömer’in Çocukluğu (1899)” kitabı da o dönem çocuklarının okudukları eserler arasındadır. Bu eserlerden seçilmiş yazılar, dönemin ilk ve ortaokul ders kitaplarına da alınmıştır.

Tanzimat döneminde dünya çocuk klasikleri arasında yer alan bazı eserler, dilimize çevrilmeye başlanmıştır. Yusuf Kamil Paşa’nın Fenelon’dan yaptığı “Tele-mak” çevirisi (1862) ilk örnektir. Ağır bir dille çevrilen bu eserin çocuklara hitap ettiğini söylemek çok güçtür. “Robenson Crusoe” (çev. Vakanüvis Lütfi, 1864); “Güli-ver’in Seyahatnamesi” (çev. Mahmut Nedim, 1872); “Merkez-i Arza Seyahat” (çev. Mehmet Emin, 1883) ve “Beş Haftada Balonla Seyahat” (çev. Mehmet Emin, 1887) çocuk edebiyatı alanında görülen diğer ilk yabancı eserlerdir. Dil ve üslûp bakımından çocukların dil becerilerinin çok üstünde olan bu çevirilerin de çocuklar tarafından kolayca okundukları söylenemez.

Tanzimat döneminin bu ilk çocuk edebiyatı çevirmenleri arasında Ahmet İhsan’ın adını özellikle anmak gerekir. Sanatçı, Jules Verne’den çevirdiği “Gizli Ada” ve “80 Günde Devriâlem (1880)” adlı kitaplarında çocukların kolayca anlayabilecekleri bir dil kullanmıştır.

Çocuk edebiyatımızda şiir türünde 1911’de başlayan olumlu gelişmelere karşın, diğer türlerde bir kıpırdanış bile söz konusu değildir. Türk çocukları okuma gereksinimlerini çok sınırlı sayıda çevrilmiş çocuk hikâye ve romanlarından ya da yetişkinler için yazılmış kitapların dil ve konu bakımından kendilerine uygun olanlarından karşılamaya çalışıyorlardı. Bu dönemde çocuklar arasında en çok sevilen yazarlar Ömer Seyfettin, Ahmet Hikmet ve Hüseyin Rahmi idi.

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında, eğitime verilen önemle birlikte okur-yazar oranının ve öğrenci sayısının hızla artmasına karşın, çocuk edebiyatı alanında büyük bir atılımın gerçekleştiği söylenemez.

Çocuk edebiyatının ayrı bir uzmanlık alanı olduğu ve bu alanın gereklerine uygun donanımda sanatçıların yetişmesi gerektiği bilinci henüz oluşmamıştı. Türkiye’de çocuklar, bu yeni dönemin başlarında da yine yetişkinlerin kitaplarından yararlanarak edebiyat gereksinimlerini gidermeye çalışmışlardır.

Bunlar, daha çok Halide Edip Adivar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Reşat Nuri Güntekin, Aka Gündüz, Mahmut Yesari gibi sanatçıların eserleridir. Bu arada Abdullah Ziya Kozanoğlu; Kızıltuğ (1923), Atlı Han (1924), Türk Korsanları (1926) ve Gültekin (1928) adlı, doğrudan doğruya çocukların ilgisini ve beğenisini çekecek nitelikte tarihî romanlar yayımlamıştır.

1928’de yeni Türk harflerinin kabulüyle birlikte, kültür hayatımızda önemli atılımlar olmuştur. Millet Mektepleri’nin açılması, Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Önder Atatürk’ün bu kez “Başöğretmen” göreviyle okuma-yazma seferberliğini başlatması, okur-yazar oranındaki patlamayla birlikte basın-yayın alanına da canlılık getirmiştir. Bütün bunların bir sonucu olarak, 1928’den sonra her yaştan insanımıza seslenen telif, çeviri ve uyarlama kitap sayısında büyük artışlar olmuştur. Böyle bir kültür ikliminden çocuk edebiyatımız da fazlasıyla etkilenmiş, gelişimini hızla sürdürmüştür.

1930’lardan sonra yazarlarımızın çocuk romanı yazmaya karşı ilgili ve istekli oldukları görülür. Bu eserlerden bazıları şunlardır: Bağrıyanık Ömer (Mahmut Yesari, 1930), 87 Oğuz (Nimet Rakım Çalapala, 1933), Köprü Altı Çocukları (Hurriye Öniş, 1936), Tahtları Deviren Çocuk (İskender Fahrettin Sertelli, 1936), Türk İnkizleri (Cahit Uçuk, 1937).

Cumhuriyet’in ilânıyla birlikte, güzel sanatlar akademisi öğrencilerinin yurt dışında eğitimlerini tamamlayarak ülkemize dönmelerinden sonra, küçük çocukların algılama biçimine uygun tasarımlarda da artış olmuştur. 1940’lardan sonra bazı yazarlarımız, daha önce Ziya Gökalp’in de denediği, masal ve halk hikâyelerini çocuklar için yeniden değerlendirme çabasına girmişlerdir. Yazarlarımızın çocuklar için masal türüne eğilmeleri, çocuk edebiyatımızın gelişimi açısından çok yararlı olmuştur. Naki Tezel’in 1943’te yayımlanan halk öyküleri ve masalları, resim ve içerik bakımından örnek verebileceğimiz ilk çalışmadır.

Eflatun Cem Güney’in halk hikâye, masal ve efsanelerini yapı ve havalarını bozmadan edebî eser düzeyine çıkarma çalışmaları önemlidir. Böyle bir anlayışla, ilk masal kitabı “Dertli Kaval”ı 1945’te yayımladı. Daha sonra “Nar Tanesi” (1946), “En Güzel Türk Masalları” (1948), Nasreddin Hoca Fıkraları” (1957), “Evvel Za-

man İçinde” (1957), “Bir Varmış Bir Yokmuş” (1956), “Dede Korkut Masalları” (1958), “Gökten Üç Elma Düştü” (1960), “Az Gittim Uz Gittim” (1961) adlı eserleri basılmıştır. Güney, masalları yalnızca sözden yazıya geçirmekle yani derlemekle kalmamış; onları edebî eser düzeyine çıkararak yeniden değerlendirmiştir. “Açıl Sofram Açıl” kitabı, Danimarkadaki “Hans Christian Andersen Medal Kurumu” tarafından 55 ulusun çağdaş masal yazarları arasından seçilerek onur listesine alınan 11 eser arasında en mükemmeli kabul edilmiş ve sanatçıya Andersen Pâyesi Şeref Diploması ve Dünya Çocuk Edebiyatı Sertifikası verilmiştir (1956). Eflatun Cem Güney, aynı armağanı “Dede Korkut Masalları” adlı eseriyle 1960’ta ikinci kez almıştır.

Orhan Veli Kanık, La Fontaine’nin 49 fablını nazım biçiminde Türkçe’ye çevirerek 1943’te “La Fontaine’nin Masalları” adıyla iki cilt halinde yayımlamıştır. Ayrıca, 72 adet Nasrettin Hoca fıkrasını da “Nasrettin Hoca Hikâyeleri” (1949) adıyla manzum olarak yayımlamıştır.

Fazıl Hüsnü Dağlarca çocuklar için şiirler yazmış ve bu alanda ilk kitabı “Açıl Susam Açıl”, 1967’de yayımlamıştır. Bu eserini, “Kuş Ayak” (1971), “Arkaüstü” (1974), “Yeryüzü Çocukları” (1974), “Yanık Çocuklar Koçaklaması” (1976), “Bali-na ile Mandalina” (1977), “Yaramaz Sözcükler” (1979), “Göz Masalı” (1979), “Şeker Yiyen Resimler” (1980), “Yazıları Seven Ayı” (1980), “Cinoğlan” (1981), “Hin ile Hincik” (1981), “Güneş Doğduran” (1981), “Kaçan Aylar Ülkesinde” (1982) kitapları izlemiştir.

Çocuklar için şiir ve masallar yazan Mehmet Necati Öngay’ın bu alandaki başlıca eserleri arasında “Çocuk Şiirleri” (1942), “Çocuklara Sevgi Şiirleri” (1945) ve “Sevgi Bahçesi” (1963) sayılabilir.

Mümtaz Zeki Taşkın da, birçoğu sahnelenmiş çocuk oyunları yanında “Çocuklarımıza Resimli Şiirler” (1959), “Çitlembik Kız” (1975), “Çocuklara Kahramanlık Hikâyeleri” (1978), “Uykucu Mahmut” (1979), “Ülkü Öğretmen”, “Balık Çocuk” ve “Beş Çocuk Kayıp” adlı eserleriyle çocuk edebiyatımıza katkıda bulunmuş şairlerimizdendir.

Cahit Uçuk, çocuk edebiyatımıza “Kırmızı Mantarlar” (1943), “Üç Masal” (1944), “Türk Çocuğuna Masallar” (1946), “Ateş Gözlü Dev” (1946) ve “Kurnaz Tilki” (1946) adlı eserleri kazandırmıştır. 1937’de yayımladığı “Türk İkiizleri” adlı eseri çok sayıda baskı yapmış, İngilizce’den Japonca’ya kadar birçok dile çevrilmiştir. Sanatçı, “Türk İkiizleri” adlı eseriyle 1958’de, Uluslar arası Çocuk Kitapları Birliği’nin Hans Christian Andersen Yarışması’nda Onur Armağanı almıştır.

Masal derlemeleriyle tanınan Oğuz Tansel, bu alandaki çalışmalarını “Altı Kardeşler” (1959), “Yedi Devler” (1960), “Üç Kızlar” (1963), “Mavi Gelin” (1966)